

**Другі наукові читання з питань регіоналістики пам'яті
академіка НАН України М. І. Долішнього**

(18 травня 2017 р. у ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України»)

Щороку у травні Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» вшановує пам'ять відомого вченого та організатора науки, першого директора Інституту, академіка НАН України, Заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки Мар'яна Івановича Долішнього.

Академік М. І. Долішній відомий в Україні та поза її межами вченим у галузі регіональної економіки, творча наукова діяльність якого була тісно пов'язана з економічними і політичними процесами в Україні впродовж останніх чотирьох десятиліть, формуванням теоретико-методичних і практичних основ регіональної політики в державі. Ученим розроблено наукові засади формування та реалізації механізмів, форм і методів територіального управління в багатьох галузях і сферах національної економіки в умовах її ринкової трансформації, реалізації науково-технічної, гуманітарної, фінансово-кредитної та податкової політики, а також зовнішньоекономічної діяльності і трансграничного співробітництва регіонів України.

На відзначення пам'яті академіка М. І. Долішнього Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» в межах Всеукраїнського фестивалю науки 18-20 травня 2017 р. провела Другі наукові читання з питань регіоналістики. У науковому заході взяли участь науковці Інституту, представники Західного наукового центру НАН України та МОН України, наукових установ, вищих навчальних закладів, громадських організацій, друзі, соратники та учні відомого вченого – усього майже 50 учасників.

З вітальним словом виступив директор ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», д.е.н., професор Кравців Василь Степанович. Він ознайомив присутніх з програмою наукових читань, окреслив загальні питання дискусії та представив учасників заходу.

Перша доповідь на тему: «Мар'ян Іванович Долішній – державник і громадянин» була виголошена провідним науковим співробітником ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», доктором економічних наук, професором Давимукою Степаном Антоновичем. Доповідач здійснив глибокий аналіз особистості вченого, охарактеризував його творчий доробок і науково-громадську діяльність. Торкнувся також біографічних вислідів роду Мар'яна Івановича.

Степан Антонович розпочав з того, що М. І. Долішній народився у м. Львові в сім'ї службовця Івана Степановича та вчительки Ганни Петрівни, котрі виховали його високоморальною і працьовитою людиною. Після завершення у 1953 р. середньої школи Мар'ян Іванович вступив на механічний факультет Львівського політехнічного інституту, який закінчив у 1958 р. Далі професор С. А. Давимука детально зупинився на професійній діяльності вченого, виділивши два етапи у його житті: партійно-господарський і науковий. Упродовж першого етапу професійної діяльності (1958-1974 рр.) М. І. Долішній пройшов шлях від головного інженера Бібрського районного промислового комбінату до керівника планової комісії Львівської обласної ради депутатів трудящих, а також був завідувачем сектору відділу планово-фінансових органів ЦК КПУ.

Перші публікації вченого з'явилися у 1964 р. і стосувались проблем мікро-економіки, раціонального використання виробничих фондів. А в 1969 р. в Інституті економіки АН УРСР М. І. Долішній захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему «Основні виробничі фонди і шляхи поліпшення їх використання (на прикладі меблевої промисловості Львівської області)».

Далі С. А. Давимука зосередив увагу на другому етапі професійної діяльності академіка Долішнього, коли той почав працювати заступником директора Інституту економіки АН УРСР з наукової роботи, а пізніше – директором Львівського відділення інституту (від 1994 р. – Інституту регіональних досліджень НАН України, директором якого залишався до дня своєї смерті). У цей період учений активно досліджував проблеми розвитку трудових ресурсів і соціально-трудоного потенціалу в різних сферах економіки, у результаті чого у 1975 р. опублікував монографію «Трудові ресурси промисловості (на прикладі західних областей Української РСР)». У наступній монографії вченого під назвою «Формування і використання трудових ресурсів (соціально-економічні аспекти регіональних досліджень)» були викладені основні положення докторської дисертації, котру Мар'ян Іванович захистив у Раді з вивчення продуктивних сил УРСР АН УРСР у 1979 р. А в 1982 р. ВАК СРСР затвердив його у вченому званні професора зі спеціальності «Економіка районів СРСР, розміщення продуктивних сил СРСР». Згодом М. І. Долішнього було обрано членом членом-кореспондентом АН УРСР, а в 1997 р. – академіком НАН України.

С. А. Давимука окремо відзначив цикл праць Мар'яна Івановича з проблем природокористування, виробничо-територіальних комплексних формувань, регіоналістики і регіональної політики, соціально-економічного потенціалу регіону. Під керівництвом академіка М. І. Долішнього була сформована потужна наукова школа з соціально-економічних проблем управління трудовим потенціалом, підготовлено 20 докторів і 107 кандидатів наук, розроблено комплексні цільові програми зайнятості та раціонального використання трудових ресурсів західних областей України, Державні програми соціально-економічного розвитку Карпатського регіону, Поділля, Полісся, Стратегію соціально-економічного розвитку Львівщини на період до 2015 р., аналітичні матеріали, що були включені до чергових Послань Президента України до Верховної Ради України. М. І. Долішній, як зазначив доповідач, є автором і співавтором понад п'ятисот наукових і навчально-методичних публікацій.

Як голова Західного наукового центру НАН і МОН України (1998-2006 рр.) та член Президії НАН України (1999-2006 рр.) учений проводив значну науково-організаційну роботу щодо інтеграції зусиль наукових установ, вищих навчальних закладів та органів управління для розв'язання невідкладних завдань соціально-економічного розвитку регіону. За його ініціативи та під безпосереднім керівництвом при Західному науковому центрі було створено Інститут соціо-гуманітарних проблем людини, перший в Україні науково-навчальний комплекс економічного профілю «Економосвіта», Інститут транскордонного співробітництва та європейської інтеграції.

На завершення професор С. А. Давимука згадав про численні державні нагороди та відзнаки, яких був удостоєний Мар'ян Іванович Долішній за незаперечні заслуги перед своїм народом і державою.

Виступ доповнив професор В. С. Кравців, котрий зазначив, що найбільшим досягненням академіка М. І. Долішнього є організований і очолюваний ним Інститут регіональних досліджень НАН України. Завдяки трудовій і творчій діяльності Мар'яна Івановича Інститут став однією з провідних вітчизняних академічних установ економічного профілю, відомим центром регіоналістики в Україні та за кордоном. У травні 2011 р. було урочисто відкрито меморіальну дошку засновнику та першому директору Інституту, виготовлену відомим

львівським скульптором В. Яричем. А в 2014 р. постановою Президії НАН України було прийнято рішення про присвоєння Інституту імені академіка НАН України М. І. Долішнього.

Значний інтерес серед учасників наукового заходу викликала доповідь завідувача відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», д.е.н., професора Світлани Олексіївни Іщук. Доповідач представила дослідження на тему «Промисловий потенціал Західного регіону України: тенденції та перспективи розвитку». Схожою проблематикою у свій час займався М. І. Долішній, під чийм керівництвом була створена потужна наукова школа з питань розвитку підприємництва та промислового виробництва регіонів.

У своєму виступі С. О. Іщук розповіла про тенденції розвитку промислового сектору економіки України і підкреслила, що в останні роки спостерігається відродження промисловості Західного регіону. Для підтвердження цього навела результати аналізу офіційної статистичної інформації, які засвідчили зниження в останні роки індексів промислової продукції загалом в Україні і зростання відповідних показників у більшості західних областей України, зокрема у Волинській, Рівненській, Чернівецькій і Львівській областях. Далі доповідач розглянула структуру промислової діяльності Західного регіону України, виокремивши переробну промисловість як основний сегмент (її частка в 2015 р. – 67%), а також показники зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств. Так, зокрема, збільшилась експортна активність промисловості західних областей, передусім завдяки зростанню частки сільськогосподарської продукції у загальній структурі експорту.

Підсумовуючи, професор С. О. Іщук представила аналіз підприємств, які працюють з давальницькою сировиною. Спочатку доповідач охарактеризувала низку можливостей для таких компаній в Україні (насамперед це – інтеграція нашої держави у світові ланцюги виробництва), а також відзначила основні загрози і деструктиви в діяльності національних промислових підприємств. У результаті було запропоновано конкретні шляхи підвищення промислового потенціалу Західного регіону України – створення виробництв, які можуть замінити ті, що працюють на давальницькій сировині; орієнтація на виробництво готової продукції і відповідно створення доданої вартості; сприяння інтеграції національних виробництв у світові ланцюги тощо.

Виголошена доповідь викликала жваву дискусію щодо динаміки офіційної зайнятості у промисловості, розвитку агропромислового бізнесу в регіоні, відновлення роботи колишніх виробничих об'єднань та інших актуальних питань.

Далі директор Інституту, професор В. С. Кравців нагородив почесними грамотами Федерації роботодавців України за особистий внесок у зміцнення науково-технічного потенціалу України, підготовку висококваліфікованих фахівців, сумлінну працю, професіоналізм та з нагоди Дня науки, науковців Інституту: заступника директора з наукової роботи, завідувача відділу регіональної фінансової політики, д.е.н., професора Ірину Зеновіївну Сторонянську, провідного наукового співробітника відділу регіональної екологічної політики та природокористування, к.е.н. Петра Володимировича Жука і старшого наукового співробітника відділу регіональної економічної політики, д.е.н. Максима Віталійовича Максимчука.

У межах наукових читань відбулось також підведення та оприлюднення підсумків I Конкурсу наукових робіт з проблем розвитку регіональної економіки та транскордонного співробітництва, який проводився серед молодих учених установ-учасників науково-навчального комплексу «Економосвіта» імені М. І. Долішнього. Метою проведення Конкурсу є відбір та відзначення найкращих робіт регіональної і транскордонної тематики, які мають значний

економічний і соціальний ефект і спрямовані на розв'язання проблемних питань регіоналістики.

Переможцями I Конкурсу наукових робіт з проблем розвитку регіональної економіки та транскордонного співробітництва стали:

Купира Мирослава Іванівна, аспірант Луцького національного технічного університету (диплом I ступеня);

Левицька Ольга Олександрівна, к.е.н., науковий співробітник ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» (диплом II ступеня);

Ткач Соломія Миколаївна, к.е.н., науковий співробітник сектору просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» (диплом II ступеня);

Лляш Ірина Дмитрівна, доцент кафедри управління персоналом і регіональної економіки Тернопільського національного економічного університету (диплом III ступеня);

Юнко Олена Михайлівна, аспірант, провідний фахівець відділу міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет банківської справи» (диплом III ступеня).

Директор Інституту професор В. С. Кравців і голова Координаційної ради науково-навчального комплексу «Економосвіта», ректор ДВНЗ «Університет банківської справи» професор Т. С. Смовженко привітали переможців I Конкурсу та нагородили дипломами і грошовими преміями.

На завершення наукового заходу відбулося засідання Координаційної ради науково-навчального комплексу «Економосвіта». У засіданні взяли участь представники учасників комплексу: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», ДВНЗ «Університет банківської справи», Тернопільського національного економічного університету, Львівського торговельно-економічного університету, Луцького національного технічного університету, Західного наукового центру НАН і МОН України, ГО «Інститут транскордонного співробітництва та європейської інтеграції». Учасники засідання відзначили успішне проведення першого Конкурсу наукових робіт молодих учених з проблем розвитку регіональної економіки та транскордонного співробітництва імені М. І. Долішнього та затвердили нове Положення про його проведення. За результатами засідання було визначено план діяльності комплексу на 2018 рік (серед яких – виконання спільного науково-дослідного проекту, проведення літніх шкіл для студентів, спільна підготовка наукових видань, розвиток співробітництва у сфері підготовки докторів філософії, організація спільних конференцій та ін.) та прийнято відповідну ухвалу.

Загалом наукові читання стали доброю традицією об'єднання друзів, соратників та учнів академіка М. І. Долішнього та вшанування його пам'яті.

Пелехатий Андрій Олегович – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» (e-mail: pelechatiy_a@i.ua).

Pelekhatiy Andriy Olehovich – Ph.D. (Econ.), Researcher of the Department of regional financial policy of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Левицька Ольга Олександрівна – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України» (e-mail: o.levytska@gmail.com).

Levytska Olha Oleksandrivna – Ph.D. (Econ.), Researcher of the Department of social and humanitarian development of the region of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 26.05.2017 р.